

اقتصاد ایران با شوک جدیدی مواجه خواهد شد؟

تاثیر «مکانیسم ماشه» بر تاب‌آوری بورس

محمود نوروزی به

«رشد ۴۰۰ برابری شاخص بورس طی سه سال اخیر رقم خورده به طوری که تعداد معاملات در دی ماه سال ۱۳۹۵ حدود ۵۰۰۰ و در دی ماه سال جاری ۵۰۰ هزار گزارش شده است.» این را مدیر فناوری اطلاعات سازمان بورس و اوراق بهادار در حالی اعلام کرد که ریسک‌سیاسی جدید یعنی مکانیسم حل اختلاف بر جام موسوم به «مکانیسم ماشه» توسط سه کشور اروپایی آلمان، انگلیس و فرانسه نیز کلید خورده است. بر اساس این مکانیسم، اختلاف حل نشده در کمیسیون مشترک بر جام که شامل کشورهای عضو این توافقنامه است، به شورای امنیت سازمان ملل ارجاع داده خواهد شد و در صورتی که شورای امنیت نیز ایران را به نقض برجام محکوم کند، تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل که قبل از برجام نیز وجود داشت، بدون طی شدن هرگونه پروسه‌ای علیه ایران اعمال خواهد شد.

روند روبه رشد بورس با وجود هشدارهای فعالان اقتصادی مبنی بر ارزنده نبودن برخی سهم‌ها و لزوم پیروی از معاملات الگوریتمی برای سهامداران در جهت مدیریت ریسک و دوری از تصمیمات هیجانی با وجود محرک‌هایی از قبیل افزایش نقدینگی، افزایش نرخ ارز، افزایش نرخ تورم، دستورالعمل کاهش ضریب تضمین، افزایش میزان تسهیلات تا سقف ۶۰ درصد دارایی به اشخاص، تصویب لایحه افزایش سرمایه شرکت‌ها از محل تجدید ارزیابی

دارایی‌ها و راه اندازی معاملات فروش تعهدی همچنان ادامه دارد تا جایی که این محرک‌ها توانسته‌اند به خوبی تنور بورس را داغ نگه دارند.

تحریم‌های آمریکا در سال‌های اخیر بخش زیادی از درآمدهای نفتی را تحت تاثیر قرار داد اما ایران توانست مسیرهای جایگزین برای دور زدن تحریم‌ها را مهیا کند. از سمت دیگر حدود ۴۰ میلیارد دلار درآمد غیر نفتی کشور توسط یک شبکه مویرگی از تحریم‌های بانکی عبور می‌کرد ولی اینک که حلقه تحریم‌ها با مکانیسم ماشه به هسته سخت خود نزدیک شده است باید دید در دور جدید که سازمان ملل و شورای امنیت نیز در کنار تحریم کنندگان هستند، تاب‌آوری اقتصاد ایران در مورد ریسک مبادلات تجاری تا چه اندازه خواهد بود؟

بنابراین شاید مهمترین شکل تاثیر مکانیسم ماشه بر اقتصاد ایران از دریچه تشدید تحریم‌ها باشد، اما تجربه چند وقت اخیر بورس حاکی از این است که دیگر سهامداران چندان نسبت به تحریم‌ها واکنش نشان نمی‌دهند و حتی آن‌طور که برخی از آنها در شبکه‌های اجتماعی عنوان می‌کنند خطر تشدید تحریم‌ها کمتر از سایه سنگین تنش‌های نظامی است.

با این حال از نگاه برخی فعالان بازار سهام، در صورت متاثر شدن بازار از به واسطه کاهش درآمدهای ارزی ناشی از تشدید تحریم‌ها، این احتمال وجود دارد که تقاضا برای سرمایه‌گذاری در بورس کم شود.

به اعتقاد کارشناسان روند

دیپلماتیک پر تنش روزهای گذشته به رهبری آمریکا تا حدودی می‌تواند در ایجاد شوک جدید به ارکان اقتصادی و بازارهای مالی ایران تاثیر گذار باشد. این ریسک‌های سیستماتیک در بازار سرمایه می‌توانند ماهیت رفتار واکنشی سهام را رقم بزنند مانند آنچه که هفته‌های قبل پس از خبر ترور سه‌پهلو سلیمانی و احتمال ریسک تحرکات جنگی بین ایران و آمریکا در بورس تهران رخ داد. به عبارتی بورس در واکنش به ریسک جنگ که یک ریسک سیاسی است کاهش شدید در شاخص را تجربه کرد.

ریسک سیاسی در ایران با استناد به رتبه بندی برخی موسسات اعتبارسنجی به بالاترین میزان خود در سال‌های اخیر رسیده است. در این زمینه گزارش ۲۰۱۹ مؤسسه Credento ریسک سیاسی ایران را ۱۷ اعلام کرده که به معنای بالاترین میزان ریسک لحاظ شده است و در اصل ریسکی بالاتر از آن متصور نیست.

اما واکنش بازار سهام ایران در مقابل این ریسک‌های سیاسی این است که همچنان سرمایه‌گذاران مستقیم، نهادهای و سرمایه‌گذاران کوچک، با پذیرش بالاترین میزان ریسک سیاسی اقدام به سرمایه‌گذاری می‌کنند.

این امر نشان می‌دهد جنگ اقتصادی هدایت‌شده از سوی آمریکا در حالی که منافع تجاری را به حداقل رسانده است تنها برای الگوی رفتاری سهامداران تاثیر گذاشته تا جایی که تغییر فاز تحریم‌های اقتصادی به ریسک نظامی

دیپلماتیک پر تنش روزهای گذشته به رهبری آمریکا تا حدودی می‌تواند در ایجاد شوک جدید به ارکان اقتصادی و بازارهای مالی ایران تاثیر گذار باشد. این ریسک‌های سیستماتیک در بازار سرمایه می‌توانند ماهیت رفتار واکنشی سهام را رقم بزنند مانند آنچه که هفته‌های قبل پس از خبر ترور سه‌پهلو سلیمانی و احتمال ریسک تحرکات جنگی بین ایران و آمریکا در بورس تهران رخ داد. به عبارتی بورس در واکنش به ریسک جنگ که یک ریسک سیاسی است کاهش شدید در شاخص را تجربه کرد.

ریسک سیاسی در ایران با استناد به رتبه بندی برخی موسسات اعتبارسنجی به بالاترین میزان خود در سال‌های اخیر رسیده است. در این زمینه گزارش ۲۰۱۹ مؤسسه Credento ریسک سیاسی ایران را ۱۷ اعلام کرده که به معنای بالاترین میزان ریسک لحاظ شده است و در اصل ریسکی بالاتر از آن متصور نیست.

اما واکنش بازار سهام ایران در مقابل این ریسک‌های سیاسی این است که همچنان سرمایه‌گذاران مستقیم، نهادهای و سرمایه‌گذاران کوچک، با پذیرش بالاترین میزان ریسک سیاسی اقدام به سرمایه‌گذاری می‌کنند.

این امر نشان می‌دهد جنگ اقتصادی هدایت‌شده از سوی آمریکا در حالی که منافع تجاری را به حداقل رسانده است تنها برای الگوی رفتاری سهامداران تاثیر گذاشته تا جایی که تغییر فاز تحریم‌های اقتصادی به ریسک نظامی

به سرمایه‌گذاران استراتژی معاملاتی بهینه‌تر را در استفاده از صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک در صورت نداشتن دانش تخصصی برای معامله سهام، لزوم در نظر گرفتن تنوع در سبد سرمایه‌گذاری از صنایع و شرکت‌های مختلف، پرهیز از توجه به شایعات، لزوم در نظر گرفتن دید بلندمدت، توجه به سودآوری و ارزش ذاتی شرکت‌ها، اشاره به سایت‌های رسمی اطلاع‌رسانی مانند کدال، استفاده توامان از تحلیل تکنیکال و بنیادی، توجه به آموزش و مدیریت اعتبار خرید سهام، نشان داده است تا بدین طریق بیشتر رفع تکلیف کند تا هشدار و بازدارندگی زیر رشد بازار سهام با هر شرایطی در وضعیت کنونی اقتصاد می‌تواند نقطه عطفی در کارنامه بورس تهران باشد.

این مسئله به دنبال انتقادات پی در پی کارشناسان به عدم توجه سازمان بورس در خصوص رشد غیرمنطقی دامنه نوسان در بازار سهام رخ داد. تشدید عرضه‌های اولیه و حمایت‌های غیرمنطقی از سهام‌های دارای حباب تا مرز حله شوک به بازار از جمله مواردی است که با واکنش بسیاری از سرمایه‌گذاران با تجربه و فعالان این عرصه مواجه شده است.

شوکه‌های سیاسی - نظامی اخیر نشان داد که رفتارهای هیجانی در خرید سهام می‌تواند تب زودگذری باشد که به سرعت و بدون تحلیل فروکش کند. استفاده از ابزار حمایتی صندوق‌ها شاید اینبار توانست تا حدودی دامنه نوسانات را کنترل کند اما تکرار آن در آینده لزوم آنست تا پاسخ‌گویی را به دنبال داشته باشد.

به اعتقاد کارشناسان ریسک‌های سیاسی احتمالی پیش رو می‌تواند بازار سهام را یک بار دیگر در مسیر نزولی قرار دهد و شاید اینبار القای آرامش و عبور بی خطر برای بسیاری از سرمایه‌گذاران تازه وارد قابل قبول نباشد و نتواند بحران را مدیریت کند. بنابراین ساختاری غیرشفاف بورس که امکان کسب سودهای بسیار بالا را فراهم کرده است باید خود را برای روزهای پریسک آینده آماده کند زیرا این نقدینگی پرشتاب که میل به سفته‌بازی را در بورس پیدا کرده است اگر از مسیر سهام منحرف شود، ضمن ایجاد انحراف و آشفتگی برای دیگر بازارها اثرات آتی آن بر اقتصاد کشور نیز مشهود است.

مولفه‌های اثرگذار بر معاملات سهام در شرایط فعلی علاوه بر میزان اثرگذاری ریسک‌های غیراقتصادی که خود نقشی جدی در تغییر روند سهام ایفا می‌کند، نرخ ارز و قیمت‌های جهانی

حدود ۴۰ میلیارد دلار در آمد غیر نفتی کشور توسط یک شبکه مویرگی از تحریم‌های بانکی عبور می‌کرد ولی اینک که حلقه تحریم‌ها با مکانیسم ماشه به هسته سخت خود نزدیک شده است باید دید، تاب‌آوری اقتصاد ایران در مورد ریسک مبادلات تجاری تا چه اندازه خواهد بود؟

نیز می‌توانند نقش تعیین‌کننده‌ای داشته باشند. رشد خزنده دلار نیمایی که منجر به افزایش نرخ و مبلغ فروش محصولات عمده شرکت‌های بورسی می‌شود در کنار به ثمر نشستن طرح‌های توسعه و امکان افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی؛ می‌تواند به عنوان یکی از محرک‌های تاثیرگذار بازار سرمایه برای تداوم روند صعودی مورد توجه قرار گیرد.

از سوی دیگر روند روبه رشد قیمت‌های جهانی سبب شده است که بیش از ۶۰ درصد از ارزش معاملات کل بورس تهران که در اختیار شرکت‌های کالایی قرار دارد، دست‌خوش تغییرات مثبت شود. به این ترتیب اکنون سطوح قیمت فلزات اساسی و نفت در بازار جهانی در محدوده مطلوبی قرار دارد.

راه‌اندازی معاملات فروش تعهدی نیز از دیگر مواردی است که نقش موثری در روند رشد بازار خواهد داشت. احمد سحرخیز، مدیر فناوری اطلاعات سازمان بورس و اوراق بهادار می‌گوید: «این مکانیسم کمک می‌کند در زمانی که معاملات از طریق روش‌های الگوریتمی صورت می‌گیرد تا زمانی که برای سهمی رشد قیمت پیش‌بینی می‌شود همه سود کنند و زمانی که کاهش قیمت پیش‌بینی می‌شود جلوی ضرر را بگیرد. زمانی که معاملات فروش تعهدی را اندازی شود همه معاملات با معاملات الگوریتمی آمیخته می‌شود و اگر معاملات الگوریتمی کاهش قیمت را پیش‌بینی کند سودآوری هم خواهد داشت.»

همچنین توافق چین و آمریکا به عنوان یک محرک قدرتمند برای رونق بیشتر بازارهای جهانی می‌تواند تاثیر قابل توجهی بر بازار سرمایه جدید سقف‌شکنی و رکوردزنی‌های جدید داشته باشد البته به شرط آن که ریسک سیاسی قابل ملاحظه‌ای در روزهای آینده اقتصاد ایران را با شوک جدید مواجه نکند.

مدیر عامل بانک صادرات پیش‌بینی کرد: ایجاد رونق در بازار مالی و ثبات در بازار پول با اجرای عملیات بازار باز

کدیر عامل بانک صادرات با بیان اینکه مهم‌ترین و مستقیم‌ترین عاملی که در عملیات بازار باز هدف تلقی می‌شود نرخ سود بانکی و نقدینگی است، گفت: اگر خواهیم در یک جمله بگوییم با اجرای عملیات بازار باز در بازار مالی رونقی نسبی ایجاد می‌شود و بازار پول ثبات بیش‌تری را به همراه خواهد داشت.

حجت‌الله صیدی در گفت‌وگو با خبرنگار ایلنا درباره تاثیر کنترل نقدینگی در کشور با اجرای عملیات بازار باز بانکی اظهار داشت: مهم‌ترین و مستقیم‌ترین عاملی که در عملیات بازار باز هدف تلقی می‌شود نرخ سود بانکی است و چون مهم‌ترین ابزار مورد استفاده در این عملیات اوراق مالی دولتی است، طبیعی است که بخشی از نقدینگی به سمت این اوراق می‌رود بنابراین در کنترل نقدینگی هم موثر خواهد بود.

وی با اشاره به مهم‌ترین اثرگذاری بازار باز در اقتصاد کشور گفت: اگر خواهیم در یک جمله بگوییم در بازار مالی رونقی نسبی ایجاد می‌کند و در بازار پول ثبات بیش‌تری را به همراه خواهد داشت. مدیر عامل بانک صادرات ادامه داد: این آثار را هم در کوتاه‌مدت و هم در بلندمدت می‌توان شاهد بود. هر چند در کوتاه مدت بیش‌تر شاهد تعیین بودجه لانه‌ترین یا بهتر بگوییم منصفانه‌ترین نرخ مورد نظر خواهیم بود و اثر آن در بلندمدت رسیدن بازار به تعادل است. صیدی اظهار داشت: از منظر دیگری، می‌توان گفت چون عملیات بازار باز، ابزار قدرتمندی در دست بانک مرکزی است، دست سیاست‌گذار برای مدیریت بازار پول و نقدینگی هم بازتر و هم قوی‌تر می‌شود البته همه آیت‌ها بستگی به کیفیت عملیات در دنیای واقع دارد. مدیر عامل بانک صادرات در پاسخ به این سوال که عده‌ای بر این باورند تناسبی بین میزان اوراق قابل انتشار (۸۰ هزار میلیارد تومان طبق لایحه بودجه سال ۹۹) و نقدینگی ۲ هزار هزار میلیارد تومان در کشور وجود ندارد که بتواند از طریق عملیات بازار باز هم در کنترل این نقدینگی موثر عمل کرد، گفت: بالاخره کنترل بازار باز باید از یک جایی و با یک ظرفیتی شروع شود. الان نمی‌توان گفت که رقم مورد اشاره شما کم است یا زیاد یا کافی. ضمن این که آنچه مهم است، رقم اسمی و مطلق این اوراق نیست، بلکه میزان گردش آن است که اگر گردش بالایی داشته باشد، آثار قابل توجهی را می‌تواند بر بازار بگذارد.

انجام اولین معامله رسمی بانک مرکزی در چارچوب عملیات بازار باز

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران دیروز، برای اولین بار، معامله اوراق بدهی دولتی را در چارچوب عملیات بازار باز و در قالب خرید قطعی اوراق مزبور انجام داد. این اقدام پس از آن صورت گرفت که ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران در پنجاه و نهمین مجمع عمومی بانک مرکزی که روز پنجشنبه ۲۶ دی ماه برگزار شد، از آغاز عملیات بازار باز در بانک مرکزی رونمایی کرد.

به گزارش ایلنا، بانک مرکزی در نظر دارد روز چهارشنبه ۲ بهمن ماه مجدداً اقدام به خرید قطعی اوراق بدهی دولتی از بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی در چارچوب عملیات بازار باز نماید. در همین راستا تمامی سازوکارها و شرایط مربوط به خرید قطعی مزبور برای کلیه بانک‌های عضو بازار بین‌بانکی ارسال شده است و این بانک‌ها تا ساعت ۱۰:۰۰ صبح روز سه‌شنبه ۱ بهمن مهلت دارند تا بر اساس نیازهای نقدینگی کوتاه‌مدت خود، پیشنهادهای فروش خود را به بانک مرکزی ارسال کنند. هدف بانک مرکزی از معرفی عملیات بازار باز، نوسازی چارچوب سیاست‌گذاری پولی با به کارگیری ابزارهای غیرمستقیم پولی است. عملیات بازار باز به همراه استفاده از دامنه نرخ سود (اعطای تسهیلات به بانک‌ها در قبال اخذ وثیقه و سپرده‌پذیری از بانک‌ها) به بانک مرکزی اجازه می‌دهد مدیریت موثرتری بر نرخ سود بانکی و تخصیص بهینه نقدینگی در بازار بین‌بانکی ریالی داشته باشد؛ تا از مسیر آن، کانال‌های سازوکار انباشه پولی - بویژه کانال نرخ سود - تقویت شود.

امید است با اجرای تدریجی و هدفمند چارچوب جدید سیاست‌گذاری پولی و همچنین رعایت الزامات آن، در افق زمانی یک‌ساله، شاهد کنترل انتظارات تورمی و ثبات قیمت‌ها بوده و زمینه کمک به رشد اقتصادی در کشور فراهم شود.

خبر

سرخنگوی گمرک اعلام کرد:

رشد ۱۱۶ درصدی صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا

درصد افزایش به ۳۱ میلیون دلار رسیده است و صادرات ایران به ارمنستان نیز با رشد ۱۶۹ درصدی به ۳۴۳ میلیون دلار رسیده است که به نسبت این مدت زمانی رشد قابل توجهی نشان می‌دهد.

نه ماهه سال ۹۸ هفت درصد کاهش داشته است. همچنین بیشترین حجم افزایش تجارت خارجی در بین کشورهای اوراسیا در سال ۹۸، با کشور ارمنستان بوده است که میزان واردات کشور از ارمنستان حدود ۴۹

لطیفی همچنین اضافه کرد، واردات ایران از کشورهای فوق سهمی در حدود ۹ و یک دهم درصد از وزن و سه و یک دهم درصد از ارزش کل واردات کشور را به خود اختصاص می‌دهد. همچنین متوسط ارزش کالاهای وارداتی از کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا طی نه ماهه سال جاری به ۴۳۶ دلار در هر تن رسیده است.

سرخنگوی گمرک ضمن اشاره به میزان کلی تجارت با کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا گفت: بیشترین حجم تجارت خارجی کشور با مجموعه کشورهای اوراسیا با قدراسیون روسیه بوده است، به طوری که مجموع صادرات ایران به روسیه ۲۷۷ میلیون دلار و میزان واردات از این کشور ۸۶۴ میلیون دلار است که ارزش صادرات ۴۱ درصد افزایش را نشان می‌دهد و این در حالی است که ارزش واردات از روسیه طی

سال قبل، ۴۷ درصد افزایش در وزن و حدوداً هفت درصد کاهش در ارزش را نشان می‌دهد.

دبیر شورای اطلاع‌رسانی گمرک افزود: در آبان ماه سال جاری ایران تفاهم‌نامه‌ای در خصوص تجارت و تخفیفات ترجیحی در خصوص برخی کالاهای وارداتی و صادراتی به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا را امضا کرده و تفاهم‌نامه مذکور از تاریخ پنجم آبان ماه اجرایی شده است.

لطیفی در خصوص سهم کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا در تجارت با کشورمان اظهار داشت: صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا، طی نه ماهه سال جاری، حدود دو و ۴۲ صدم درصد از وزن دو و ۴۶ صدم درصد از ارزش کل صادرات غیر نفتی کشور را به خود اختصاص داده است.

صادرات کشور به اعضای اتحادیه اقتصادی اوراسیا، با ۱۱۶ درصد افزایش از لحاظ وزنی و ۷۲ درصد افزایش از لحاظ ارزش به ۷۸۳ میلیون دلار رسید.

به گزارش ایلنا، سید روح‌الله لطیفی، سخنگوی گمرک گفت: میزان صادرات کشور طی نه ماهه سال جاری به ۵ کشور ارمنستان، بلاروس، قزاقستان، قزاقستان و روسیه، در مجموع دو میلیون و ۵۱۹ هزار تن و به ارزش ۷۸۳ میلیون دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال ۹۷ از افزایش ۱۱۶ درصدی در وزن و همچنین افزایش ۷۲ درصدی در ارزش برخوردار است. همچنین میزان واردات ایران از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در نه ماهه سال جاری بالغ بر دو میلیون ۲۷۴ هزار تن با ارزش ۹۹۱ میلیون دلار بوده است. که این میزان نیز نسبت به مدت زمان مشابه